

Geketend imago

Geketend imago

*Eerste Hulp Bij Omgangsvormen
voor burgemeesters*

*Ilse Bruls-van Strien en
Jolanda Muijlwijk-Eggenhuizen*

WALBURGERS

Ontwerp omslag: Mijke Wondergem
Afbeelding omslag: Beeldarchief gemeente Nijmegen
Ontwerp binnenwerk: Crius Group, Hulshout
Dagboekfragmenten: Thomas Verbogt
Illustraties: Marijke van Balen

ISBN 9789464562125
e-ISBN 9789464562132 (ePub)
NUR 805

© 2024 De auteurs, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen
© 2024 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

In de afgelopen halve eeuw is onze samenleving meer egalitair geworden. Verstikkende hiërarchie heeft plaatsgemaakt voor een vrijere en meer ontspannen omgang met elkaar. Dat is winst. Tegelijkertijd heeft het mogelijk bijgedragen aan de erosie van het gezag van sommige van onze instituties. Ook die van de politiek en de ambtsdragers. De verruwing in de samenleving en in de politiek hebben we daarmee mogelijk deels over onszelf afgeroepen.

Hoe het ook zij, de schrijvers van dit boek hebben protocol en etiquette beschreven vanuit de nuttige rol die ze kunnen vervullen bij het structureren van onze omgang met elkaar. Ze zijn daarbij teruggegaan op Reinildis van Ditzhuyzen en daarmee indirect op Amy Groskamp-Ten Have (*Hoe hoort het eigenlijk?*) en wie weet stiekem ook op Jort Kelders *Hoe heurt het eigenlijk?*. Omdat het boek zich richt op het burgemeesterschap is daarnaast een beroep gedaan op wet- en regelgeving rond het ambt, protocollaire afspraken en titulatuur.

Het levert een interessant boek op dat niet alleen antwoorden geeft op het hoe en wat van protocol en etiquette rond het burgemeesterschap, maar ook een boek dat ingaat op het waarom. Antwoorden die mogelijk kunnen helpen bij het vinden van nieuwe wegen naar herstel van duidelijkheid, mildheid en minder ruwe omgangsvormen in onze hectische egalitaire samenleving.

Jan van Zanen,
burgemeester van Den Haag

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	11
Even voorstellen: Maxime Maior	15

Deel I: De burgemeester

1	Kennismaking met protocol en etiquette	19
1.1	Structuren	19
1.2	De geschiedenis van protocol en etiquette in vo- gelvlucht	21
1.3	Wat is etiquette?	24
1.4	Wat is protocol?	25
1.5	Meest voorkomende algemene protocol- en etiquetteregels	26
1.6	Nut en noodzaak	30
2	Rol van de burgemeester intern en extern	33
2.1	Interne rollen van de burgemeester	33
2.2	Externe rollen van de burgemeester	39
2.3	Tot slot	44
3	Ketting en penning; gewicht en gewichtig!	47
3.1	Ambtsketen	48
3.2	Voorgeschiedenis van de ambtsketen	48
3.3	Funcctie van de ambtsketen	53
3.4	Draagvoorschrift versus advies	56
3.5	Tot slot	58

4	De burgemeester als boegbeeld	61
4.1	Hoogwaardigheidsbekleders	63
4.2	Formele bezoeken; de burgemeester als gast	64
4.3	Formele ontvangsten; de burgemeester als gast-heer/gastvrouw	65
4.4	Het Koninklijk Huis	69
4.5	Tot slot	75
5	De burgemeester als bewuste en onbewuste boodschapper	77
5.1	Spreken in het openbaar	77
5.2	Herdenkingen	79
5.3	Nieuwjaarsrecepties	81
5.4	Crisis en rampen	83
6	Over de gemeentegrens	87
6.1	Culturele verschillen	87
6.2	Werkbezoek in het buitenland	88
6.3	Relatie- en representatiegeschenken	90

Deel II: De burgervader/-moeder

7	De burgemeester als onvergetelijke herinnering	97
7.1	Vorbereiding	98
7.2	Huwelijksjubilea	99
7.3	Onderscheidingen	103
8	De burgemeester als mens en de mens als burgemeester	107
8.1	De burgemeester als mens	107
8.2	De mens als burgemeester	108
9	Altijd openbaar	111
9.1	Sociale media en pers	111

9.2	Integriteit	113
9.3	Bereikbaarheid	114
9.4	Tot slot	114
10	Stand by your (wo)man	117
10.1	Rol levenspartner	118
10.2	Een goede voorbereiding is het halve werk	121
	Dankwoord	125
	Bijlage 1 Officiële ranglijst	127
	Bijlage 2 Het Wilhelmus	131
	Literatuurlijst	135

Inleiding

Wij horen u denken: een boek over *Eerste Hulp Bij Omgangsvormen* (EHBO) voor de burgemeester, is dat nodig? Koning, Keizer of Admiraal, het grote etiquetteboek *De Dikke Ditz*, kennen zij toch (bijna) allemaal. Nederland is in vergelijking met andere landen behoorlijk informeel. *Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg*, is ons vaderlandse motto. Maar informaliteit kan ook grote valkuilen met zich meebrengen. Dat geldt niet in de laatste plaats voor een burgemeester.

Een burgemeester moet weten 'hoe het heurt'! Immers, een burgemeester staat continu in de belangstelling: tijdens het werk, maar ook privé. Daar is geen ontkomen aan. Steeds vaker vinden mensen ergens iets van en een oordeel is snel geveld. Hoe de burgemeester en zijn gezinsleden zich gedragen is daar geen uitzondering op. Denk bijvoorbeeld aan een burgemeester die iemand publiekelijk zoent, een burgemeester die merkbaar onder invloed is van drank of drugs, of een burgemeester die zich agressief opstelt. Mensen zien graag een burgemeester die zich netjes gedraagt, een voorbeeld is voor anderen, gezag uitstraalt en die weliswaar vriendelijk en toegankelijk is, maar ook gepaste afstand bewaart. Zeker in onzekere tijden in een gemeente, moet de burgemeester paraat staan als duidelijke leider en degene zijn die rust en controle uitstraalt.

De burgemeester moet zich dus bewust zijn van zijn gedrag, zeker nu hij in een snel veranderende en steeds complexere samenleving verschillende rollen vervult om zijn ambt goed te kunnen uitoefenen. De burgemeester is boegbeeld, bestuurder, crisismanager, communicator en burgervader/-moeder tegelijk. Vragen als 'wat is de aanspreektitel van de burgemeester en wanneer wordt deze gebruikt?' of 'hoe gaat de burgemeester om met

de pers, zeker in tijden van crisis?', zijn voorbeelden van vragen die opkomen wanneer het gaat over de verschillende rollen die de burgemeester vervult. Kennis over etiquette en protocol helpt de burgemeester om de gewenste omgangsvormen te vertonen.

Voor menigeen is het onduidelijk wat protocol en etiquette nu precies inhouden en wat het verschil hiertussen is. In dit handboek gaan wij in op wat protocol en etiquette inhouden en hoe deze tot stand zijn gekomen. Veel van deze protocol- en etiquetteregels staan al in verschillende boeken vermeld, maar er bestaat nog geen boek waarin al deze regels gebundeld zijn en dan ook nog speciaal voor de burgemeester. Het zou toch handig zijn als de burgemeester een handboek voor zijn ambt kan oppakken, waarin hij snel kan opzoeken hoe hij in een specifieke situatie behoort te handelen? Alhoewel wij ons in dit boek specifiek richten op het ambt van burgemeester, is dit boek uiteraard ook van waarde voor het kabinet rondom de burgemeester. Laten we er geen doekjes om winden, wat geldt voor de burgemeester geldt logischerwijs in de meeste gevallen ook voor andere politieke ambtsdragers, zoals gedeputeerden, wethouders, ministers, commissarissen van de koning. Kortom, eenieder die een politiek ambt uitoefent, dan wel een ondersteuner is van een politiek ambtsdrager, heeft baat bij een naslagwerk als dit.

Deel I van dit boek geeft een goed beeld van wat etiquette en protocol inhouden en wat hun nut en noodzaak zijn binnen de verschillende rollen die de burgemeester vervult. Daarbij wordt de ambtsketen nader toegelicht en zien we dat het dragen van de ambtsketen vastligt in protocolregels. Het imago van de burgemeester is letterlijk en figuurlijk geketend door enerzijds de ambtsketen, anderzijds door bepaalde omgangsvormen. Verder nemen we een kijkje over de gemeentegrens in relatie tot buurgemeenten en het buitenland.

Deel II gaat in op de rol van het zijn van burgervader/burgermoeder, waarbij de menselijke kant van de burgemeester en de mogelijke valkuilen die de burgemeester als mens kan tegenkomen centraal staan. In dit boek is gekozen om de burgemeester

met hij en hem aan te spreken, maar hier kan uiteraard ook zij en haar worden gelezen.

Tot slot lezen we aan het einde van ieder hoofdstuk een fragment uit het dagboek van Maxime Maior, een fictieve burgemeester, die dit mooie ambt voor de eerste keer bekleedt. Uit deze dagboekfragmenten blijkt waar hij als burgemeester in de praktijk zoal tegenaan loopt en komen nut en noodzaak van protocol en etiquette duidelijk naar voren. De fictieve dagboekfragmenten van Maxime zijn gebaseerd op interviews met verschillende zittende en oud-burgemeesters.

Samen met Maxime hopen wij dat dit boek niet alleen nuttig, maar ook vermakelijk is om te lezen, zodat etiquette en protocol de burgemeester als een jas gaan passen. We hopen daarmee bij te dragen aan nog meer werkplezier!

Een mooie leeservaring toegewenst,
Ilse Bruls-van Strien en Jolanda Muijlwijk-Eggenhuizen